

Prima instanță: Judecătoria Orhei (sediul Rezina), (jud. V. Cuculescu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. N. Budăi, V. Mihaila, Iu. Cotruță)

DECIZIE

13 iulie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Maria Ghervas
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Gotișan Diana, reprezentată de avocatul Căuș
Miroslav,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Gotișan Diana
împotriva SA "Banca de Economii", în proces de lichidare și Mariei Cojocari cu
privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat,

împotriva deciziei din 16 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care
a fost respinsă cererea de apel depusă de Gotișan Diana și menținută hotărârea din
21 iunie 2021 a Judecătoriei Orhei (sediul Rezina),

c o n s t a t ă :

La 28 martie 2015, Gotișan Diana, s-a adresat în instanța de judecată cu cererea
de chemare în judecată împotriva SA "Banca de Economii", în proces de lichidare
și Cojocari Maria cu privire la încasarea sumei în baza libretului cu nr. contului
137/1 cu seria AA198941, încasarea dobânzii de întârziere și încasarea prejudiciului
moral.

În motivarea acțiunii a indicat că reclamanta, Gotișan Diana, deține un depozit
bancar de tip "perspectiva" (nr. 137/1, libretul de economii sera AA 198941), în
filiala nr. 37 al Băncii de Economii, cu sediul în or. Rezina, str. 27 August, nr. 46,
director, Ludmila Cataraga.

La 19 august 2015, a fost depistată sustragerea ilegală de pe contul reclamantei
nr. 137/1, libretul de economii sera AA 198941, a sumei de 263 000 lei. Sustragerea
a fost confirmată prin faptul că angajata filialei nr. 37 al Băncii de Economii, pârâta
Cojocari Maria, a eliberat o recipisă, autenticată de Primăria comunei Pripiceni-
Răzeși, prin care aceasta și-a asumat obligațiunea restituirii sumei bănești în valoare
de 263 000 lei, reclamantei Gotișan Diana de pe libretul cu nr. contului 137/1, libret
cu seria AA 198941, în termen de până la 21 august 2015. La 20 august 2015, de
către directorul filialei nr. 37, Ludmila Cataraga, a fost eliberat certificatul nr. 120,

prin care se indică că libretul cu seria AA 198941, a fost ridicat de către aceasta, în legătură cu cercetarea cazului sustragerii ilegale de bani din contul reclamantei.

La 04 septembrie 2015, reclamanta Gotișan Diana, a expediat cereri prealabile pârâților Cojocari Maria și SA „Banca de Economii”, prin care a solicitat achitarea integrală a sumei de 263 000 lei, acordându-le acestora termen de 10 zile pentru achitarea benevolă, cereri care au rămas fără răspuns până la data înaintării acțiunii în instanța de judecată.

Având în vedere că reclamantei, Gotișan Diana, i-a fost cauzat prejudiciu material în mărime de 263 000 lei, prin sustragere ilegală, de pe contul bancar oficial deținut, rezultă că SA „Banca de Economii”, a admis săvârșirea unei sustrageri din depozitul clientului, astfel fiind grav încălcate relațiile ”bancă-client”, deoarece clientul are încredere în instituția financiară în care depozitează banii și are încredere că sumele depozitate sunt în siguranță și nu vor fi sustrate ilegal prin acțiunile dubioase ale instituției financiare sau a angajaților acesteia. Reclamanta în contul bancar deținea sursele financiare ale întregii familii, astfel fiind agravată situația materială a acesteia, iar reclamanta, pentru a duce un mod de viață decent, este obligată să ia bani cu împrumut.

Din circumstanța perioadei grele de trai și existenței sub limita sărăciei, la care a fost adusă reclamanta din culpa gravă a pârâților, i s-a cauzat un prejudiciu moral în mărime de 100 000 de lei, culpa pârâților fiind caracterizată chiar și prin nerestituirea la prima solicitare a sumei datorate.

Pe parcursul examinării cauzei Gotișan Diana a depus în instanța de judecată mai multe cereri de concretizare, prin care a solicitat, încasarea în mod solidar de la Cojocari Maria și SA „Banca de Economii” în proces de lichidare, în beneficiul lui Gotișan Diana a prejudiciului material cauzat în sumă de 300 000 lei și a dobânzii legale de întârziere în sumă de 124 432 de lei, a prejudiciului moral în sumă de 100 000 de lei și a cheltuielilor de judecată.

În argumentarea cererii de concretizare a invocat că prin sentința Judecătorei Rezina din 30 iunie 2016 s-a constatat incontestabil faptul, că Maria Cojocari a fraudat contul de depozit al reclamantei cauzându-i un prejudiciu.

Pentru a pronunța sentința, instanța de fond a constatat că Cojocari Maria, în perioada anilor 2012-2015, activând în calitate de controlor-casier al agenției nr. 127 din s. Pripiceni- Răzești, filiala nr. 37 Rezina a SA “Banca de Economii” și executând activitate de încasare, eliberare și păstrare a banilor, intenționat, urmărind un scop cupidant, folosindu-se de situația de serviciu, prin deschiderea, închiderea și deservirea intenționat frauduloasă a conturilor de depozit și obținerea libretelor de economii, utilizate ulterior pentru a înșela clienții băncii, la fel atribuind depozitelor numele a conturilor inexistente sau a altor deponenți, astfel fraudând 13 conturi de depozit deschise fictiv în numele a 10 potențiali deponenți, după cum urmează: Condratiuc Nina – 30 000 lei; Condratiuc Petru – 40 000 lei; Gun Maria – 140 000 lei; Șapa Agnesa- 145 000 lei; Gotișan Diana – 300 000 lei; Crestiuc Axenia - 8500 lei; Crestiuc Mihail 8500 lei; Morărescu Maria – 30 000 lei; Gangan Maria – 38 000 lei; Gujinețchi Galina - 8000 lei și, calculând dobânzi nejustificate la sumele depuse, a însușit ilegal mijloace bănești în sumă totală de 890 184 lei, acțiuni săvârșite în proporții deosebit de mari.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, a fost casată parțial sentința, în latura stabilirii pedepsei și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului

stabilit pentru prima instanță, prin care lui Cojocari Maria, recunoscută vinovată în baza art. 191 alin. (2) lit. c) Cod penal i-a fost stabilită pedeapsa închisorii pe un termen de 2 ani și 3 luni, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de răspundere materială pe un termen de 4 ani, iar în baza art. 191 alin. (5) Cod penal i-a fost stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 8 ani și 3 luni.

În temeiul art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, lui Cojocari Maria i-a fost stabilită pedeapsa închisorii pe un termen de 8 ani și 6 luni, cu executare în penitenciar de tip închis pentru femei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de răspundere materială pe un termen de 4 ani.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 04 octombrie 2017, s-a decis inadmisibilitatea recursului ordinar declarat, împotriva deciziei instanței de apel, ca fiind vădit neîntemeiat.

Ținând cont de cele relatate a considerat necesar de a concretiza suma prejudiciului material cauzat și a dobânzii legale de întârziere corespunzător perioadei de timp.

Prin urmare, a menționat că având în vedere că prin sentința Judecătorei Rezina din 30 iunie 2016, suma prejudiciului a fost stabilită ca fiind – 300 000 lei, consideră necesar de a concretiza cerințele din acțiune solicitând încasarea sumei de 300 000 lei. La fel a menționat că dobânda legală de întârziere este calculată din suma de 300 000 lei pe perioada din momentul pronunțării deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017 și până în la – 01 iunie 2021 și constituie – 124 432 de lei.

Prin hotărârea din 21 iunie 2021 a Judecătorei Orhei (sediul Rezina), a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Gotișan Diana împotriva „Băncii de Economii” SA, în proces de lichidare și Cojocari Maria cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat.

A fost încasat de la Cojocari Maria, în beneficiul lui Gotișan Diana, prejudiciul material în sumă de 300 000 de lei, prejudiciul moral în sumă de 20 000 de lei și dobânda de întârziere în sumă de 124 432,60 de lei, iar în total suma de 444 432,60 de lei.

A fost încasat de la Cojocari Maria, în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 13 332,97 de lei.

Prin decizia din 16 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea de apel depusă de Gotișan Diana și menținută hotărârea din 21 iunie 2021 a Judecătorei Orhei (sediul Rezina).

Pentru a decide astfel, instanțele ierarhic inferioare au reținut că, în temeiul normelor de drept relevante, Gotișan Diana are dreptul la repararea prejudiciului material cauzat în urma infracțiunii și a dobânzii de întârziere doar de la pârâta Cojocari Maria.

Cât privește pretențiile reclamantei cu privire la încasarea prejudiciului material în mod solidar inclusiv și de la SA „Banca de Economii”, în proces de lichidare, instanțele au indicat că reieșind din faptul că prin sentința Judecătorei Rezina din 30 iunie 2016 pe cauza penală de învinuire a lui Cojocari Maria, SA „Banca de Economii” nu a fost recunoscută în calitate de parte civilmente responsabilă, nu poate purta răspundere pentru prejudicial cauzat de executant.

La 24 martie 2022 (prin oficiul poștal) și la 01 aprilie 2022, Gotișan Diana, reprezentată de avocatul Căuș Miroslav, a contestat cu recurs decizia din 16

decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii primei instanței în partea pretențiilor respinse cu emiterea unei noi hotărâri prin care pretențiile să fie admise integral.

În motivarea recursului a invocat faptul că instanța de apel la emiterea deciziei a interpretat în mod eronat legea.

La 27 mai 2022, SA "Banca de Economii", în proces de lichidare, a depus o referință la recursul declarat de către Gotișan Diana, solicitând considerarea acestuia ca fiind inadmisibil.

Prin încheierea din 01 iunie 2022 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de Gotișan Diana, reprezentată de avocatul Căuș Miroslav a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 16 decembrie 2021, expediată părților la 11 februarie 2021, fără a se cunoaște cu certitudine data recepționării acesteia. Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul împotriva deciziei instanței de apel în termenul stabilit de lege.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de către Gotișan Diana, reprezentată de avocatul Căuș Miroslav, întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu trimiterea cauzei spre rejudecare.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că temei pentru adresarea Dianei Gotișan în instanță a servit faptul sustragerii a mijloacelor financiare depozitați la SA "Banca de Economii", de către

angajata filialei nr. 37 al Băncii respective, pârâta Cojocari Maria. Faptul sustragerii și vina pârâtei Cojocari Maria, au fost constatate în mod irevocabil prin decizia de condamnare a Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, potrivit căreia ultima a fost recunoscută culpabilă de delapidarea averii străine. Reclamanta și-a întemeiat pretențiile din acțiune în baza normelor ce reglementează depozitul bancar, răspunderea delictuală, răspunderea comitentului de fapta prepusului și repararea prejudiciului moral.

Examinând fondul cauzei, prima instanță a hotărât admiterea parțială a acțiunii depuse, încasând prejudiciul material, moral și dobânda de întârziere de la Cojocari Maria și respingând pretențiile înaintate băncii, reținând, printre altele că SA "Banca de Economii" nu poate răspunde pentru prejudiciul cauzat de angajata Cojocari Maria, or din textul sentinței de condamnare nu se constată că aceasta ar acționa în interesele băncii în limitele funcțiilor și însărcinărilor încredințate. Soluția prime instanțe a fost menținută, iar motivele ce au stat la baza emiterii acesteia au fost însușite de către instanța de apel.

Instanța de recurs atestă că decizia instanței de apel este eronată și lipsită de motivare, iar concluziile instanței sunt bazate pe interpretarea eronată a legii, pe aprecierea arbitrară a probelor și creează o impresie rezonabilă de superficialitate manifestată la examinarea cauzei.

În acest sens este necesară reproducerea unor circumstanțe constatate în fazele anterioare. Astfel, din materialele cauzei se atestă că în perioada anilor 2012-2015, pârâta Cojocari Maria activa la filiala nr. 37 al SA "Banca de Economii" în calitate de controlor-casier, activitatea căreia constituia din încasări, eliberări și păstrare de mijloace financiare, în special deținând dreptul de a deschide conturi de depozitare. Reclamanta Gotișan Diana având intenția deschiderii unui cont de depozit bancar a introdus, prin intermediul angajatei băncii, la diferite etape, mijloace financiare în sumă totală de 300 000 de lei, fiind-și eliberat un libret de economii ce conținea datele de rigoare. Totuși, în cadrul cauzei penale de învinuire a Mariei Cojocari, a fost constatat cu certitudine că mijloacele financiare depuse la bancă de către mai multe persoane, inclusiv de către Gotișan Diana, au fost însușite de către angajata băncii răspunzătoare pentru deschiderea acestor conturi și de încasare/eliberare a numerarului.

Colegiul lărgit constată că reclamantei Gotișan Diana, care a făcut depunerile a mijloacelor financiare la sediul unei bănci, a primit libret cu număr, serie, blazon și ștampilă a băncii și persoanei responsabile, i-a fost creat o aparență reală și rezonabilă a existenței unor relații contractuale de depozit bancar. În context, concluzia instanței de apel, preluată din hotărârea primei instanțe, precum că Cojocari Maria nu ar acționa în interesele băncii sunt rezultate din examinarea superficială a cauzei și din aprecierea arbitrară a probatoriului care atestă contrariul.

Nu în ultimul rând, la stabilirea subiecților răspunderii, urmează să se țină cont de încadrarea juridică a faptei prejudiciabile făcute de instanța penală. Or, Cojocari Maria a fost recunoscută culpabilă de însușirea, dispunerea sau folosirea ilegală a bunurilor altei sau ale altor persoane de către cel căruia i-au fost încredințate în baza unui titlu și cu un anumit scop. Pentru a fi încadrate acțiunile pârâtei în componența infracțiunii respective, spre deosebire de alte infracțiuni similare, este importantă calitatea celui care însușește bunurile și anume deținerea unei funcții de gestionare sau administrare a bunurilor din avutul proprietarului.

La fel, instanța de recurs apreciază critic argumentele instanței de apel cu privire la faptul că în cadrul cauzei penale de învinuire a Mariei Cojocari, SA "Banca de Economii" nu a fost recunoscută în calitate de parte civilmente responsabilă, motiv pentru care în privința acestuia pârât acțiunea este neîntemeiată, or aspectul cu privire la stabilirea răspunderii delictuale poate fi pus în discuție în cadrul unui proces civil separat, așa cum și a procedat reclamanta.

În coerența celor expuse, se atestă că instanțele nu au oferit o motivare amplă a hotărârilor sale, respingând formal unele argumente a părților din proces, iar ca urmare nu au făcut o delimitare între subiecții răspunderii delictuale și forma prejudiciului (material, moral) care aceștia, în mod separat, urmează să-l repare.

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale și nu pot fi corectate în această fază. Or judecarea recursului, exercitat conform rigorilor impuse de art. 432 alin. (1) al Codului de procedură civilă, are caracter devolutiv numai pentru problemele de drept material și procedural.

În acest caz, art. 442 al Codului de procedură civilă prevede că în ordine de recurs nu pot fi administrate probe noi, ceea ce consolidează poziția susmenționată. Așadar, omisiunea instanței de apel de a aprecia toate probele în ansamblu, precum și de a interpreta corect normele legale aplicabile speței, conduce inevitabil la încălcarea garanțiilor unui proces echitabil.

Prin urmare, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de constatările de mai sus, Colegiul judiciar consideră că a examinat principalele întrebări juridice puse și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în recursul formulat cu privire la quantumul prejudiciului moral.

Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz și pertinenta lor va putea fi supusă unei aprecieri juridice la o nouă rejudecare a cauzei (a se vedea, printre alte autorități, cauzele Kamil Uzun vs. Turcia, hotărâre din 10 mai 2007, § 64; Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs. România (Marea Cameră), din 17 iulie 2014, § 156).

Astfel, din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia din 16 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, iar reținând că erorile procedurale admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța urmează să examineze speța în întregime în cadrul unor proceduri noi, în vederea respectării dreptului părților la un proces echitabil, în special, în partea aprecierii juridice a observațiilor lăsate fără răspuns (a se vedea, spre exemplu impactul considerentelor instanței de recurs la o nouă reexaminare, cauzele Victor Harovschi vs. Moldova, hotărâre din 18 noiembrie 2008; Dimitar Yordanov vs. Bulgaria, hotărâre din 6 septembrie 2018, § 52 - 53).

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Gotișan Diana, reprezentată de avocatul Căuș Mirosлав.

Se casează decizia din 16 decembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Gotișan Diana împotriva SA "Banca de Economii", în proces de lichidare și Mariei Cojocari cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat și se remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Maria Ghervas

Victor Burduh

Mariana Pitic